

19. 19:51 Ettekanne "Spordipoliitika põhialuste aastani 2030" täitmise kohta

Esimees Eiki Nestor

Meie 19. päevakorrapunkt on ettekanne "Spordipoliitika põhialuste aastani 2030" täitmise kohta. Ettekandja on kultuuriminister Indrek Saar ja tuletan teile meelde, head Riigikogu liikmed, menetluskorra. Kultuuriministri ettekanne kuni 30 minutit, siis küsimused ministrile, iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel läbirääkimised, millest võtavad osa fraktsioonide esindjad. Palun, kultuuriminister Indrek Saar!

Kultuuriminister Indrek Saar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Olümpiakomitee asepresident! Head spordisõbrad! Alustuseks soovin kasutada võimalust ja edastada teile tervitused puuetega inimeste spordiorganisatsioonidelt, kellega me just ühisel üritusel aastast kokkuvõtteid tegime. Ühiselt tõdesime, et erivajadustega inimestele tuleb tagada, et ühiskonna hoiakud, elukeskkond ja sporditaristu võimaldaks neil veelgi enam füüsiliselt aktiivsed olla. Mul on väga hea meel, et koosmeeles Sotsiaalministeeriumiga ja suurepärasel koostöös Eesti Paralümpiakomitee ja Eriolümpia Eesti Ühendusega jõudsime selleni, et järgmisest aastast saab puuetega inimeste spordiorganisatsioonide põhiliseks partneriks Kultuuriministeerium. Tänapäevaste arusaamade järgi peakski parasport olema loomulik osa spordivaldkonnast ning nende tegevus tihedalt seotud alaliitude ja katusorganisatsioonidega.

Rõõmustamiseks on lisapõhjus, sest suurenevad ka valdkonnale riigieelarvest ettenähtud vahendid. Järgmisel aastal tõuseb iga-aastane toetus enam kui kahekordseks ehk siis 400 000 ja ülejäämisel veel 200 000 euro võrra. Ning seda kõike selleks, et puudega inimestel oleks senisest paremad võimalused spordist osa saada ja Eestit rahvusvahelistel võistlustel väärikalt esindada. Siinkohal soovin teid veel kord tänada selle eest, et kui eelmisel aastal võtsite vastu otsuse tõsta olümpiavõitjate igakuist toetust ligi kaks korda ning siduda selle kasv keskmise palga tõusuga, siis peale mõningast arutelu tagasite sama suure toetuse ka paraolümpia võitjatele. Eestile au ja kuulsust toonud sangareid tuleb tunnustada ja inimesi võrdseks kohelda.

Lugupeetud Riigikogu! Eesti rahvatarkus ütleb: "Mida külvad, seda lõikad." Koos mitmetega teist, head riigikogu liikmed, olin üheks neist saadikutest, kes kuulus ka eelmisesse Riigikogu koosseisu, kes ühena oma viimastest otsustest 2015. aasta veebruaris võttis vastu spordipoliitika põhialused. Ja nii on mul olnud au koos teiega luua tava, kus igal aastal esitatakse Riigikogule valitsuse kinnitatud aruanne, kultuuriminister peab seda tutvustama ning toimub arutelu suures saalis. Seetõttu lubage, et aruannet tutvustades ei keskendu ma vaid viimasele aastale, vaid annan mõningase ülevaate kogu perioodi kohta.

Hästi kasvab, võiks lühidalt meie aruande kokku võtta. Toetused spordialaliitudele, osalejate ja medaliarvud, spordiklubide ja organisatsioonide tulud, makstud tööjõumaksud, riigi ja kohalike omavalitsuste investeringud spordiobjektidesse, spordiobjektide arv, toetused korraldajatele jne. Kui mõnes näitajas on ka olnud mingil konkreetsel aastal tagasimine, siis suund on siiski valdavalt ülespoole. Siiski toon välja kaks põletavat teemat, kus on vaja olulist muutust: meie laste liikumisharjumused ja olümpiamedalid. Mõlemad loomulikult pika vinnaga asjad, aga tegeleda tuleb nüüd ja kohe. Konkreetsemate ettepanekute ja lahenduste juurde tulen oma kõne lõpuosas. Head kuulajad! Kui küsida, mis on olnud kõige ajamahukam ja keerulisem ülesanne, millega me nende aastate jooksul koos heade koostööpartneritega pühendusime, siis vaieldamatult spordi rahastamise süsteemi muutmine läbipaistvamaks, õiglasemaks ja selgemaks. Tööpõld on olnud lai. Järgnevalt toon välja vaid mõned näited. Nagu te teate, jagatakse riigieelarvelisi vahendeid spordialaliitude vahel vastavalt kokkulepitud kriteeriumidele ning need on sätestatud ministri määruses. Oma suureks üllatuseks avastasin ministeeriumisse jõudes, et juba aastast 2012 kehtinud määrust 2015. aastal veel ei järgitud. Täna oleme koostöös alaliitudega kriteeriumeid täiendanud ja oluliselt suurendanud neile ette nähtud vahendeid ning kõigil aastatel jaganud toetusi vastavalt kehtivale määrusele. Nii on võimalik tagada, et süsteem oleks läbipaistev, ettenähtav ja motiveeriv.

Rahastamissüsteemi selgusele aitab kaasa ka teie otsus lõpetada järgmisest aastast Hasartmängumaksu Nõukogu tegevus. Spordisüsteemidele tähendab see oluliselt väiksemat halduskoormust, vähem bürokraatiat, lihtsustunud aruandlust ja selgemat vastutust. Enam ei ole vaja sama taotlust esitada kolmele organisatsioonile või asutusele. Liikumisharrastuse ja spordiklubide projekte toetab edaspidi valdavalt Eesti Kultuurkapital. Kultuuriministeeriumi ülesandeks saab olema toetada oluliste rahvusvaheliste võistluste korraldamist Eestis ning eraldada katusorganisatsioonidele tegevustoetust.

Veel üks habemega mure, millele suutsime leida lahenduse, puudutab pallimängu koondisi. Aastaid oli tiitlivõistluse finaaltorniirile pääsemine kui karistus, sest alaliidule tekkisid aasta keskel ootamatud ja suured lisakulud, mille katmiseks tuli loota poliitikute heatahtlikkusele. Spordialalukku on omal moel läinud 2009. aasta, kui tollane valitsus keeldus eraldamast eelarve reservist vahendeid Euroopa meistrivõistluste finaaltorniirile jõudnud võrkpallikoondisele ja peaminister Andrus Ansip tõi põhjenduseks, et riigi suur panus sporti on totalitaarsete režiimide nähtus. Tõesti, avaliku sektori toetus spordialaliitudele on jätkuvalt kasvanud, 2009. aasta majandusraskustest ja poliitilistest hoiakutest tingitud tagasilöögi mõju on viimaste aastatega ületatud. Sellest hoolimata – ja just selle pärast – võin teile kinnitada: Eestis järgitakse spordikorralduse euroopalikku mudelit, kus sport on detsentraliseeritud ja kesksel kohal on spordialaliidud. Järjest enam oleme eeskuju võtnud Põhjamaadest ning oma spordisüsteemi nende põhimõtete järgi üles ehitanud. Ilma avaliku sektori toetuseta ei oleks see kuidagi võimalik. Nii lõime ka koondiste mure lahendamiseks paindliku ja selge süsteemi: riigieelarves on broneeritud rida, kust saab iga finaaltorniirile pääsenud koondis taotleda kuni 200 000 eurot toetust. Sellega tagasime koondistele kindlustunde, et hästi mängides saavad nad sõita Eestit esindama, ja spordisõpradele võimaluse elada kaasa meie sportlastele rahvusvahelisel areenil. Samavõrd või võib-olla isegi mõnevõrra enam rõõmustab spordisõpru võimalus, et rahvusvahelised võistlused tuuakse järjest enam koju kätte. Meie suurvõistluste korraldajad on suutnud näidata head taset ning oleme positiivses mõttes silma jäänud. Seetõttu soovitakse siia tulla võistlema ja oma lemmikutele kaasa elama, mis kõik toob Eestile nii au ja kuulsust kui ka riigikassasse maksutulu.

Paraku on eelnevatel aastatel nii mõnigi plaanitud suurüritus ära jäänud, sest pole olnud kindlust, et kulud-tulud ikka tasa tulevad. Selle mure lahendamiseks kutsusime ellu rahvusvaheliste ürituste toetamise meetme, kus ürituse toimumise tulemusena on riigile laekuv hinnanguline täiendav maksutulu vähemalt võrdne toetuse pooleteisekordse suurusega. Näiteks, Triatloni Euroopa meistrivõistlustel osales 780 välisvõistlejat ja lisaks neile saabus välismaalt 1500 pealtvaatajat, kes ööbisid Eestis keskmiselt viis ööd. Eesti Konjunktuuriinstituudi hinnangul kulutasid need välismaalased Eestis kokku ligikaudu 1,8 miljonit eurot ja töid sellega riigile ka märkimisväärset maksutulu. Sellistele suurprojektidele oli sel aastal ette nähtud kuni kaks miljonit eurot. Lisaks Triatlonile said toetuse Rally Estonia, Tallinnas toimunud Ironman ja jääkeegli ehk kurlingu EM. Oleme teinud juba ka otsuse toetada järgmise aasta jaanuaris toimuvat murdmaasuusatamise MK etappi Otepääl.

Spordi rahastamise reformi tutvustamise lõpetuseks soovin öelda veel paar sõna treenerite ja kohtunike tasustamise ja sportlaste sotsiaalsete garantiide kohta. Treenerid on valdkonna võtmeisikud, kelle tegevuse mõju on palju laiem kui vaid sport. Hea treener suudab panna noored austama ausa mängu põhimõtteid ning kujundab seeläbi väärtusi kogu eluks. Just seetõttu on oluline tagada, et treenerid oleksid ühiskonnas väärtustatud ja saaksid oma töö eest ka väärilist tasu. Kui 2015. aastal ellu kutsutud noortetreenerite töötasu toetamise süsteem tagas tollal täiskohaga kõrgema kategooria treenerile vähemalt 582 euro suuruse brutotasu, siis järgmisest aastast saab alampalk olema 1000 eurot kuus. Minu veendumus on, et kõrgelt kvalifitseeritud noortetreenerid vääriksid vähemalt Eesti keskmist palka. Ja ma loodan, et pärast valimisi ametisse astuv kultuuriminister võtab selle samuti enda südameasjaks.

Sellel aastal astusime suure sammu ka spordikohtunike töö tunnustamiseks ja nende korrektseks tasustamiseks. Esiteks eraldame nüüd igal aastal pool miljonit eurot Eesti tiitlivõistluste korraldajatele kohtunike tasude maksmiseks. Teiseks tagame maksuvaba kulude hüvitamise 1040 euro ulatuses

aastas neile, kes teevad kohtunikutööd hobi korras. Varem oli vabatahtlike kohtunike tööga seotud kulude kompenseerimine üsna tüütu, suure halduskoormuse ja maksuriskiga. Järgmise sammuna soovime suurendada sportlaste sotsiaalseid garantiisid ning selleks oleme välja töötanud spordiseaduse muudatused. Eelnõu arutelu käigus Riigikogus saab sel teemal põhjalikumalt arutada, kuid lühidalt on eesmärk luua seaduslik alus sportlaste toetamiseks ning soodustada stipendiumidelt töölepingutele üleminekut. Ka need muudatused on kantud eesmärgist muuta spordi rahastamise süsteem läbipaistvamaks, õiglasemaks ja selgemaks.

Hea Riigikogu! Aasta tagasi või veidi enam kui aasta tagasi rakendus noorte huvitegevuse toetussüsteem, mille eesmärk on tagada, et igal Eesti koolilapsel oleks võimalus osaleda huvitegevuses. Esialgsete andmete põhjal saab öelda, et selleks ette nähtud 15 miljonist eurost viiendik on kasutatud otseselt spordivaldkonnale. Sellele lisanduvad paljud muud huvitegevused, mis endas aktiivset liikumist sisaldavad. Mitte ainult hea tervise, vaid ka ellujäämiseks vajalikud oskused tagab uus kohustuslik ujumise algõppe programm. Meeldetuletuseks, programmi eesmärk on luua võimalused, et kõik kolmanda klassi läbinud lapsed suudaksid sooritada järgmise ülesande: hüppa sügavasse vette, uju 100 meetrit rinnuli, sukeldu ja too põhjast ese, puhka vee pinnal paigal asendeid vahetades 3 minutit, uju 100 meetrit seliliasendis tagasi ja välju veest. Need täiskasvanud, kes selle harjutusega hakkama ei saa, võiksid mõelda trenni minekule. Sellest aastast on selleks ka lisavõimalus. Nimelt saavad oma töötajatest hoolivad tööandjad maksta maksuvabalt kinni oma töötajate tervisekulud kuni 400 euro ulatuses aastas. Ning muidugi ei pea see olema vaid pääs basseini, vaid selleks võib olla näiteks ka spordiklubi liikmemaks ja osalemine rahvaspordiüritusel. Leppisime ka kokku, et järgmisest aastast käivitub regionaalsete tervisespordikeskuste toetamise programm. Selle eesmärk on tagada, et igas maakonnas oleks vähemalt üks tänapäevane ning võimalusterohke vabaõhuspordikeskus, et inimestele anda veelgi rohkem võimalusi liikumisharrastusega tegelemiseks. Programmi elluviimiseks otsustas valitsus eraldada toetust kokku 2,4 miljonit eurot neljaks aastaks, ehk iga maakond saab 40 000 eurot aastas. Nii ei tohiks paari aasta pärast Eestis olla maakonda, kus ei toodeta näiteks kunstlund. Sest kui te nüüd aknast välja vaatate, seda viimasel ajal meile nii tüüpilist talveilma, siis on väga suur oht, et ilma kunstlumeta ei õpi mõnigi sirguv põlvkond üldse suusatama. Aga selle, eestlaste jaoks nii traditsioonilise liikumisviisi mineviku hõlma vajumine oleks valus kaotus nii spordi kui kultuuri seisukohast.

Kui juba investeeringute juurde jõudsimel, siis tuleb muidugi ära mainida Kääriku spordibaas, kus käivad hoogsad ehitustööd. Meenub skepsis, et kas keegi ikka hakkab Käärikule tulema, kui kompleks koos kõigi rajatiste ja spordimeditsiini keskusega 12 miljoni euro eest valmis saab. Reaalsuses on nii, et aasta 2020 suveks on üle juba poole kõigist kohtadest broneeritud ja ka seitsme aasta pärast, 2025. aasta juulikuust samuti kolmandik kinni pandud. Ehitustööd käivad ka Pärnu Rääma sõudebaasis ning Tallinna Kalevi staadionil. Uutest investeeringutest rääkides tooksin ma välja Hiiumaa spordihoone, mille ehituseks on valitsus teile esitanud järgmise aasta riigieelarves ette nähtud 2,9 miljonit eurot. Meie jaoks on oluline, et spordiga oleks võimalik tegeleda kõikjal Eestis ning Hiiumaa on seni ainuke maakond, kus tänapäevane spordihall puudub.

Austatud Riigikogu! Liikuma Kutsuv Kool ja Team Estonia – need on kaks märksõna, mida sooviksin, et te mu ettekandest kindlasti kaasa võtaksite, kuna need on lahendused neile kahele suurele väljakutsele, mis meie ees seisavad. Spordipoliitika põhialused seavad eesmärgiks, et liikumisharrastusega tegeleks vähemalt 2/3 elanikkonnast aastaks 2030. Eesmärgi saavutamiseks peame veelgi enam keskenduma noortele ja lastele. Puudulikud liikumisharjumused lapseas on ju väga tugevas seoses väheaktiivse elustiiliga täiskasvanueas. Parafraseerides tuntud vanasõna, "Kui Juku ei liigu, siis Juhan ei tee seda ammugi. Ja kui teeb, siis mitte alati kõige mõistlikumal ja tervislikumal moel." Uuringud näitavad paraku, et üle poole 5–19-aastastest noortest käib küll regulaarselt trennis, aga vaid 20% täidab soovituslikku liikumisharjumuse ehk liigub iga päev vähemalt 60 minutit. Seetõttu peame otsima uusi ja teistes riikides ennast tõestanud viise, kuidas tuua rohkem liikumist laste päevadesse. Ainuüksi kehalise kasvatus tunnist ja trennist, nagu siinkohal numbritest näha, ei piisa. Juurde on vaja just loomulikku ja argist liikumist, mis ulatub koolitundidesse ja vahetundidesse, kooliteele ja vabasse aega. Iga Eesti lapsele peab olema tagatud tervislik

arengukeskkond ja võimalus saada head liikumisharjumused kaasa juba koolist. Seetõttu teen ettepaneku kokku leppida, et Tartu Ülikooli liikumislabori programmi Liikuma Kutsuv Kool ideede elluviimine saab järgmistel aastatel meie ühiseks prioriteediks, mille saavutamise nimel näevad vaeva koolid ja spordiorganisatsioonid, lapsevanemad ja kooliõpilased, riik ja omavalitsused. Kui suudame muuta kõik Eesti koolid liikuma kutsuvaks ning lisaks leiame ja õpime lastevanematena lastega rohkem aktiivselt aega veetma ning riik ja omavalitsused investeerivad jätkuvalt terviseradadesse, kergliiklusteedesse ja sporditaristusse, siis ma usun, et suudame saavutada seatud eesmärgi. Ja praktika näitab, et selle mõju on palju laiem kui vaid liikumisharjumuse suurendamine.

Mul oli eelmisel kuul võimalus tutvuda Islandi üleriigilise avaliku sektori juhitud spordi-, liikumisharrastuse ja huvitegevuse programmi tulemustega. Kui aastal 1998 vastas 42% 15–16-aastastest noortest, et viimase kuu jooksul olid nad vähemalt korra purjus, siis käesoleval aastal vaid 7%. Ja see tase on juba viis aastat tagasi saavutatud. Samal ajaperioodil vähenes igapäevaste tubakatoodete tarvitajate arv 27%-lt 5%-ni ning nende hulk, kes olid kunagi kanepit proovinud, 17%-lt 6%-ni. Nii suured muutused olid võimalikud tänu sellele, et ühine eesmärk oli paigas, koostöö toimus valdkondade üleselt ning teaduspõhine seire ja analüüs võimaldasid programmis jooksvalt vajalikke muutusi teha. Island pakub muuhulgas meile ka tippspordiga seotud eeskujude. Nende jalgpalli- ja käsipallikoondiste edu on tõestuseks, et ka väikeriik saab kaugele jõuda. Selleks, et kõrge potentsiaaliga noortel sportlastel oleks võimalik jõuda poodiumile ja tuua Eestile medaleid, oleme koostöös Eesti Olümpiakomiteega otsustanud ellu kutsuda uue algatuse, mille töönimetus on Team Estonia. Oleks väga tore, kui keegi leiab sellele ka mingi eestikeelse hea vaste, aga märksõnana on ta täna selline. Team Estonia erineb senisest rahastamismudelidest selle poolest, et seal on võimalik toetada just konkreetsete tulevikulootuste arengut. Andekad noorsportlased, tuleviku Kelly Sildarud, Gerd Kanterid ja Ott Tänakud saavad võimaluse keskenduda spordile. Iga sportlane saab konkreetset tema vajadustest lähtuva lahenduse, alates treeninguvõimalustest ja lõpetades spordimeditsiini toega. Eesmärk on tagada samal tasemel treening- ja võistlustingimused, kui seda on teiste riikide konkurentidel, kes medaleid nõudlevad. Oleme leidnud järgmiseks neljaks aastaks Team Estonia käivitamiseks vahendeid kaheksa miljoni euro ulatuses. On selge, et need vahendid peavad tulevikus kasvama, aga seeme on mulda pandud. Kõik ikka selleks, et tulevikus saaksime tunda uhkust oma inimeste, oma riigi üle, kui kõrgeima masti otsa tõuseb sinimustvalge ja taustaks mängib Eesti hümn. Medalil, nii nagu ikka, on loomulikult ka teine külg. Meie tippsportlaste edu rahvusvahelistel suurvõistlustel aitab suurendada paljude inimeste huvi spordiga tegelemise vastu. Tahame ju, et meil oleks inspireerivaid eeskujusid – oleks neid, kellele alt üles vaadata. Spordiajaloolane Reino Sepp kirjutas 1951. aastal Rootsisis ilmunud "Eesti Spordi Leksikonis": "Väga suure tähendusega Eesti spordi kiirele arengule oli mitme sportlase tõus maailma paremiku, enne kõike Georg Lurichi suursaavutused. Lurich, kes võitis rahva seas peagu ebajumala positsiooni, avas oma eeskujuga eriti noortes tegeliku huvi spordi harrastamiseks." Lurichi lugu on eestlaste esimesi edulugusid, suurepärase näide tahte, sihikindluse ja intelligentsuse sümboolsust. Võimlemisest vabastatud nõrga kehaehitusega poisist kasvas maailmameister, Euroopa üks võidukamaid elukutselisi maadlejaid, spordi ja tervete eluviiside eestträänija, looja, teerajaja, julgustaja, õpetaja. Täna väga koostöö ja tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, kultuuriminister Indrek Saar, sportliku ettekande eest! Küsimused ministrile. Tuletan siis meelde, et üks küsimus on võimalik. Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud minister! Tunnustan teid kõigepealt paraspordile pühendatud tähelepanu eest ja nende võimaluste või neile võimaluste otsimise eest. Aga mul on küsimus rahvusvaheliste kultuuri- ja spordisündmuste toetamise meetme kohta. Et siin see peab tagasi tooma kindlasti poolteisekordse maksutulu. Et mul küsimus selles suhtes, et mis annab nende korraldajatele veendumuse, et see

maksutulu kindlasti tuleb tagasi, ja mis juhtub nendega siis, kui nad on teinud eksiarvestuse, ehk siis toetuse on saanud, aga juhtub, et maksutulu kokku ei tule? Mis siis juhtub? Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Jah, no kindluse peaks andma see, et nad kontrollivad mitu korda üle, et kas see nende poolt tehtud prognoos ei ole mitte liiga optimistlik. Nii nagu igasuguse eelarve ja prognoosi tegemise puhul soovitan alati olla pigem ettevaatlik. Mingit kindlust ei saa ju keegi lõppkokkuvõttes ühelegi ettevõtjale, sest omamoodi on nad ju kõik ettevõtjad, kui nad sellise ettevõtmise ette võtavad, mitte keegi anda. See on risk, mille nad ise võtavad. Kui nad ei suuda seda täita, mida nad on lubanud, siis tuleb neil see tagasi maksta või vähemalt selles osas tagasi maksta, mis on olnud alla selle, mida nad prognoosisid.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Huviga vaatasin see nimekiri, kuhu lähevad järgmised investeeringud. Ja kahjuks pean konstateerima, et seal ei olnud ühtki spordikompleksi, mis on Ida-Virumaal. Minul ongi teile, härra minister, küsimus, et kuidas te näete, seal asjad liiguvad, ütleme, endise Aidu karjääris, endise Aidu karjääris, ütleme, rajatavas spordikompleksil, millal me, võimalik, tuleb see aeg, millal me seal näeme rahvusvahelisel tasemel võistlused. Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh küsimuse eest! Ma võin nüüd veidi eksida, aga suurusjärg minu arust, mis riik investeerib Aidu spordikeskusesse, oli 4 miljonit eurot või midagi sellist, mis piirkondliku konkurentsivõime toetamise meetme kaudu vist sinna investeeritakse. See on kõik riigi raha ja see on riigi otsus sinna investeerida ja ma arvan, et see on väga väärt ettevõtmine, kuhu investeerida. Mis puudutab nüüd selle väljaarendamist kui rahvusvaheliste ürituste läbiviimise kohta, siis enne seda, kui sündis Rääma spordibaasi investeeringu otsus, siis enne seda me põhjalikult konsulteerisime nii Eesti Olümpiakomiteega kui Eesti Sõudeliiduga ja nende veendumus oli, et arvestades seda, et Pärnus on meil olemas nii treenerid kui järelkasv ja see on olnud nii juba aastakümneid, hinnanguliselt pooled Eesti sõudemedalitest on tulnud Pärnust, et siis sellise treeningbaasi väljaehitamise koha pealt on Pärnu prioriteet. Ma loodan, et need investeeringud, mis täna Aidusse tehakse, et need annavad baasi selle jaoks, et sinna jõuaksid tulevikus ka rahvusvahelised võistlused, sest me teame, et Pärnu jõe peal rahvusvahelisi võistlusi paraku teha ei saa, sest seal on selle jaoks liiga tugev vool. Aidu on selle jaoks kindlasti parem koht. Häda on selles, et Aidu karjäär on praegu keset suhteliselt tühja piirkonda, kus ei ole liiga palju potentsiaalseid harrastajaid ja treenereid, et need, kes ka Ida-Virumaal on, eelkõige tegutsevad Narvas, kuhu ka riik on investeerinud selle sõudebaasi kordategemisse. Aga Ida-Virumaale oleme juba kaks aastat koostöös terviseradadega süsteemselt investeerinud Pähkliäe terviseradadesse. Ja ma ei näe põhjust, miks ei peaks Ida-Virumaa saama osa 40 000-st kõigil järgmistel aastatel, mis terviseradadesse läheb. Nii et Ida-Virumaale ka muudest allikatest süsteemselt investeeringuraha jõuab. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Hanno Pevkur, palun!

Hanno Pevkur

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea minister! Ma küsin natuke võib-olla lihtsamat, võib-olla keerulisemat teemat. Nimelt, koolisport. Ja Liikuma Kutsuv Kool on kindlasti n-ö õige tee. Aga ma küsin sinu arvamust, kuna see on 2030 vaade. Mida sa arvad n-ö kehalise kasvatuse ja liikumisõpetuse suhtest ja Tartu Ülikooli nagu mõtetest, et äkki peaks üldse sellise n-ö teatud

normidel baseeruva kehalise kasvatus ära lõpetama ja rääkima ainult liikumisõpetusest? Kas ei tunne muret, vähemalt mina küll tunnen muret, et meil tuleviku Kantereid ja Kirte pole, sellepärast et noorte kokkupuude spetsiifilisemate spordialadega, nagu kettaheide või odavise, et see ei pruugi olla päris võimalik, sellepärast et on ainult liikumisõpetus. Äkki sa filosofoerid natuke sel teemal. Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa. Kui ma nüüd õieti olen aru saanud, siis järgmisest õppeaastast ongi liikumisõpetus, mitte kehaline kasvatus. See vist ongi juba kokkulepe. Ega liikumisõpetus ei tähenda seda, et lastele ei õpetata siis erinevaid distsipliine. See, milline on see parim viis laste motiveerimiseks, ma usaldaks siin küll eksperte. Ja see kõik on sündinud ülikoolide ja haridusministeeriumi ja valdkonna inimeste koostöös. See, et osad on konservatiivsemad ja arvavad, et seda peaks nimetama jätkuvalt kehaliseks kasvatus, ega see on ka ühiskonnas loomulik nähtus. Mulle tundub, et see veendumus on olnud järjest laiem, et sellega minna sellise kaasaegse versiooni järgi, mida siis nimetatakse liikumisõpetuseks. Aga kui me räägime Gerd Kanteritest, siis trennides osalemise võimalus läbi huvitegevuse täiendava toetussüsteemi on järjest paranenud. Nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, siis kui meil on üldiselt selle kohustusliku, mitte kohustusliku, vaid soovitusliku päeva jooksul liikumisega mured, siis meil seda, et lapsed trennis ei käiks, see ei ole täna tegelikult üldse kõige suurem mure, sest üle poolte lastest käivad regulaarselt trennis. Ja kui nad millelegi pühenduvad, siis nad teevad seda eelkõige trennis, mitte kehalise kasvatus tunnis. Jah, kehalise kasvatus tunnis peaksid nad saama elementaarse kokkupuute, kas see on suusatamine, millest ma ka otsapidi rääkisin, on ju, et kehkaõps ei suuda lund toota, on ju, selle jaoks me peame minema natukene laiemalt appi, et kuskil see lumi oleks ja oleks kuhugi rajale minna, on ta kekaõps või liikumisõpetaja, ükskõik mis ta nimetus on. See, et ta puutub elementaarsete kergejõustikualadega kokku, võimlemisega kokku, pallimängudega kokku, see jääb ju nendesse programmidesse niikuinii ega neid keegi sealt siis välja ei viska.

Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister, aitäh ülevaate eest! Ja ka kultuurikomisjonis oli meil sellel teemal ikkagi mitmeid küsimusi. Minu küsimus teile on praegu just nimelt olemasolevate sporditaristute kättesaadavuse kohta. Kas me oleme nüüd jõudnud selle ilusa eesmärgi peaaegu täitmiseni, et meil enam tabalukkusid ei ole ja kõik need olemasolevad spordirajatised on kasutatavad õhtuti ja vabal ajal ja et tabalukkude periood on meil nüüd igal pool möödas? Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Mul puudub antud küsimustes adekvaatne statistika. Ma saan ainult peegeldada seda, kuidas ma tajun ühiskonna suhtumist. Ega seesama, kui me räägime näiteks liikuma kutsuvast koolist, ega selle üks, jällegi, printsiipe on see, et koolis käia kriitiliselt üle see, et kõik kohad, kus saab liikuda, peavad olema kogu aeg avatud ja kasutuses. Aga see, kuidas keegi oma spordirajatisse suhtub, sõltub lisaks ühiskondlikele hoiakutele ka spetsiifiliselt sellest organisatsioonist või sellest inimesest, kes selle eest vastutab. Nii et ma kindlasti ei saa siinkohal väita, et ma arvan, et kuskil ei oleks ühtegi tabalukku, kindlasti kuskil on. Ma loodan, et me suudame järjest paremini tajuda seda, et see väike osa, mis on vaja pärast seda, kui suur investeering on ära tehtud selle jaoks, et seda korras hoida, on igal juhul pingutust väärt selle jaoks, et tegelikkuses neid maksimaalselt kasutataks, neid olemasolevaid spordirajatisi. Aga mis puudutab spordirajatiste arvu, siis neid tuleb, nii nagu ma ütlesin, et hästi kasvab. Spordirajatiste arv kasvab ka kogu aeg mürinal, iga aastaga neid tuleb juurde. Täna me loeme kokku juba peaaegu 3300 erinevat spordirajatist vist.

Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Aruandest saab lugeda, et küll Siseministeeriumi haldusalas tegutsev SPIN-programm omab nagu häid tulemusi ja räägitakse sellest, et ka ta jätkub. Aga küsimus on selles, et tegutseb ta ainult teatud linnades siin, Tallinna linnaosades ja Kohtla-Järve, Narva, Tartu. Kas on see tegutsemises ette näha ka siis mujale laienemist või tegutsetakse nendes paikades või pole üldse vajadust teistesse paikadesse laienemisekski järsku? Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

No kindlasti on vajadust. Ega neid piirkondi on ka teisi, aga selle SPIN-programmi laienemise eelduseks on see, et kohalikul omavalitsusel endal on aktiivne huvi ja ta on valmis sellesse panustama. Ma ei oska täpselt seda kommenteerida. Me oleme nende SPIN-programmi inimestega rääkinud, viinud ennast kurssi sellega, mida nad teevad, püüdnud nendega kaasa mõelda. Aga no tõepoolest, see rahastamine käib teiste kanalite kaudu ja eelkõige on küsimus selles, kas kohalik omavalitsus näitab piisavat huvi, nii et nendel on põhjust lepingusse minna või mitte. Aga ma väga loodan, et selliseid programme tuleb juurde, sest vajadus nende järgi kindlasti on.

Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister! Lugesime teie põhjalikust aruandest seda, et viimastel aastatel on kasvanud nii tegutsevate spordiklubide, aga ka harrastajate arv, ja see on väga-väga positiivne. Kui te vastasite Krista Aru küsimusele ligipääsetavustest, siis ma muidugi ootasin ka teist poolt ligipääsetavusest ehk siis seda nn spordirajatise, mida meil tuleb järjest juurde, nende ligipääsetavusest. Sest miks see on nagu oluline? Ka nagu tavasportlaste ja tavaharrastajate hulgas, nii ka parasportlaste hulgas tuleb järjest uusi alasid juurde, millega tegeletakse, aga see eeldab ligipääsu, olgu siis tegemist näiteks jõutõstmisega, olgu tegemist vibulaskmisega, loomulikult kurlinguga, trekisõidu või millegi muuga. Ehk siis minu suhteliselt juba traditsiooniliseks muutunud küsimus: kuidas on ligipääsetavusega ja kas näitab, füüsilise ligipääsetavusega just, ja kas see näitab kasvutrendi või mitte? Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa, paraku ei ole mul jällegi selle kohta tegelikult adekvaatset statistikat, et ma saaksin midagi faktipõhiselt väita. Ega ma väga loodan, et see uuel tasemel koostöö Kultuuriministeeriumi ja paraspordiorganisatsioonide vahel aitab ka siin tegelikult minna süsteemselt edasi ja et me mitte ainult ei arvestaks sellega, et spordirajatistesse on vaja ratastooliga ligi saada, mis on selline esmane asi, mida ühiskonnas juba üldiselt suudetakse tajuda ja märgata, vaid ka sellega, et needsamad inimesed, kes kas on ratastoolis või on nendel mingi muu erivajadus, et nad tegelikkuses saaksid ka osaleda, mitte ainult hoonesse. Ma arvan, et seal on meil kindlasti kõvasti õppida ja kõvasti arenguruumi. Ma arvan, et see peabki käima mitme valdkonna koostöös, sest loomuldasa spordivaldkonnal, ilma selleta, et paraspordiorganisatsioonid selle kompetentsi toovad, seda kompetentsi ei pruugi olla.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Kindlasti on väga tänuväärne, kui tänane valitsus

jätkab treenerite tasustamissüsteemi edasiarendust ja püüab ühiskonnas nende väärtust tõsta sama kõrgele nagu õpetajatel, ja see on hästi oluline. Aga ma arvan, et see spordipoliitika põhialused on kindlasti läbi kukkunud, kui me ei suuda märkimisväärselt kasvatada loomulikku liikumist. Ja muret tekitav on see, et noored ja lapsed viibivad vähe värskes õhus käes. Ma ei pannud aga tähele teie ettekandes seda, mida järjest rohkem räägitakse, see on seotud rahvaspordiüritustel võimaliku dopingukasutusega, mis omavahel tegelikult ei tohiks kokku käia. Aga kui me vaatame neid tasemeid, mis rahvaspordiüritustel on, siis see on olnud osade ekspertide puhul muret tekitav. Kas see on olnud arutelu, et me räägime tervisest, puhtast spordist ja suuname ka sinna ressursi, et seda järelevalvet teha?

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa, mis puudutab puhtast sporti ja antidopingu rahastamist, siis me oleme sinna igal aastal täiendavaid vahendeid suunanud. Suureneb mõne võrra ka järgmisel aastal see number. Ma peast ei mäleta ja kuna Riigikogu saalis ei tohi hõigata, siis asekanstler ei saa ka mulle hüüda seda, mis see number täpselt on. Aga sellega tuleb kindlasti tegelda. Aga teiselt poolt loomulikult, nii nagu ma ka oma kõnes parafraaseerin vana ütlust, et mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea, ja kui Juku ei liigu, siis miks peaks Juhan liikuma, ja kui liigub, siis võib-olla mitte kõige targemini. Ehk siis sellest üks probleem on ka see, on ju, et kui lapsena ei olda oma hoiakuid adekvaatselt välja kujundatud, siis mingis eas ei anta endale enam aru, et harrastussportlase esmane eesmärk peaks olema oma tervise nimel tegutseda. Aga igasugune dopingu tarvitamine kindlasti töötab vastupidises suunas ja sellega kaasnevad ohud võiksid olla juba lapsest peale selgeks tehtud. Ma arvan, et see on väga oluline pool. Sest kujutada nüüd ette, et me tegelikkuses suudame hakata kõikidel rahvaspordiüritustel dopingukontrolli läbi viima, no see mitte ainult ei ole väga ressursimahukas, üüratult ressursimahukas, vaid see oleks ikkagi päris jabur lõppkokkuvõttes.

Esimees Eiki Nestor

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Mina tahan kõigpealt tänada selle tehtud töö eest, mis spordi arendamisel on tehtud, ja eelkõige seda meeskonda, kes teil on, kes seda tööd igapäevaselt teeb. Aga on loomulikult väga tähtis, et riik jätkab maakondlike tervisespordikeskuste arendamist ja on plaanis 2,4 miljonit panustada nendesse keskustesse. On räägitud, et igas maakonnas võiks olla kaks sellist keskust. Minu küsimus on natuke spetsiifiline. Põlvamaal oli sellisteks keskusteks või nendeks keskusteks Mammaste Põlvas ja Värska Setumaal ja Võrumaal Kubija Võrus ja teine oli Haanjas. Peale haldusreformi, kus Setumaa läks Võrumaale, on olukord, kus Võrumaal on kolm keskust ja rahastust jätkub vaid kahele. Kas teil on mõtteid, kuidas seda olukorda lahendada? Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa, Võrumaa mehed on olnud sel teemal, jah, murelikud ja kurtnud seda, et kuna nende piire on ümber tõstetud, siis nad on ebavõrdselt koheldud, ja käisid meil minu teada eile vist ka ministeeriumis ametnikega kokku saamas ja mõtlemas, et kuidas edasi minna. Mina sain aru, et nad vaatasid optimistlikult tulevikku pärast seda kokkusaamist. Kuidas nad täpselt seda lahendavad, eks see siis töö käigus selgub.

Esimees Eiki Nestor

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Suur aitäh, eesistuja! Austatud minister! Minagi ühinen kõikide teiste tunnustajatega ja ütlen, et väga huvitav ja väga suur töö on tehtud ja väga põhjalik ülevaade sellest, aastataguse ülevaate esitus. Ja

vaadates ka neid slide, mis on esitatud, minu küsimus tuleb noorte huvitegevuse toetussüsteemist. 15 miljonit aastas selleks läheb ja on eraldatud. Nüüd, on omavalitsusi, kes on väga targalt ja väga hästi seda kasutanud. On omavalitsusi, kes seda kasutanud ei ole, see raha on aasta lõpus kasutamata. Kas te oskaksite natukene kommenteerida seda? Kuigi see ei ole otseselt seotud selle ülevaatega, aga samas ka slaidides välja toodud ja 15 miljonit aastas on väga suur summa. Samas, eile või üleile oli uudis, kus meil tegelikult lapsed liiguvad värskes õhus vähem kui – ma väga vabandan! – vangid kinnipidamisasutustes. Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa. Mul on väga hea meel, et te sellele samamoodi tähelepanu pöörasite, mis oli ka üks minu kahest suurest üleskutsest. Ehk siis see, mis puudutab meie laste ja noorte liikumist väljaspool trenni ja kogu päeva vältel. Ma arvan, et üks nendest kohtadest, mis seda kindlasti igapäevast liikumist oluliselt saab suurendada, on just nimelt see huvitegevuses ja huvihariduses osalemine. Nii need konkreetsed tegevused, mida seal tehakse, ja nagu ma ka ettekandes ütlesin, et see ei puuduta sugugi ju mitte ainult spetsiifiliselt trenni ja spordivaldkonda, vaid paljud teised huvitegevuse distsipliinid on täpselt samamoodi liikumises ja annavad füüsilist koormust lastele. Aga see puudutab ka seda teed, kuidas sinna minnakse ja sealt tullakse ja ka neid väärtushoiakuid, jälle, mida seal huvitegevuse juhendaja jutustab ja annab.

See, mis nüüd puudutab konkreetselt seda rakendamist ja järelevalvet huvitegevuse teemal, siis selle rakendajaks on Haridus- ja Teadusministeerium ja spetsiifilisemalt Eesti Noorsootöö Keskus. Kontseptsiooni väljatöötajateks oli eelkõige Kultuuriministeerium koostöös siis haridusministeeriumi ja paljude teiste organisatsioonidega, aga nüüd seda rakendamist ja järelevalvet teeb Haridus- ja Teadusministeerium, seega mul spetsiifilised andmed selle kohta puuduvad. Nii palju, kui mina olen aru saanud, siis juhul, kui kohalikul omavalitsusel on selged põhjendused, miks ta ühel aastal ei kasuta ja mida ta tahaks järgmisel aastal sellega teha, siis on see raha võimalik ka üle kanda. Nüüd juhul, kui kohalik omavalitsus lihtsalt laiutab käsi ja tal ei ole mingit plaani, et mis sellest saab, siis suure tõenäosusega see raha läheb riigieelarvesse tagasi. Aga siin on väga palju kinni selles, kuidas kohalik omavalitsus ise sellesse teemasse suhtub. Ja aeg-ajalt on ka see, et see infovahetus võib-olla ei ole olnud piisav, sest osadel juhtudel ka leitakse vabandusi, mis tegelikult ei ole adekvaatsed ja mis selles määruses, mis seda kõike reguleerib, mitte sugugi ei sisaldu. Ehk siis meeldetuletuseks, kohalik omavalitsus on täiesti pädev seda raha kulutama kõigeks, välja arvatud investeeringud. Ehk siis ehitada ei saa, aga muidu kõigeks, mis seostub huvitegevuse võimaldamisega lastele, aga see huvitegevus peab olema juhendatud ja regulaarne, mis tuleb selle juures tagada. Ja eesmärk peab olema see, et võimalikud paljud lapsed, kes muidu ei jõuaks huvitegevusse või kukuksid sealt pärast esimesi kordi välja, siis need lapsed sinna jõuaksid või püsiksid seal siis ka pikemat aega. Mida kohalik omavalitsus nende vahenditega teeb, see on täiesti antud kohaliku omavalitsuse kätte – see on nende vastutus, sest nemad peavad teadma, mis on kohapealsed vajadused ja mis on kohapealsed kitsaskohad. Samas, väga palju väga positiivseid näiteid üle Eesti, kuidas seda on suurepäraselt rakendatud ja kuidas järjest rohkemad lapsed on huvitegevusse jõudnud ja saanud endale võimaluse, millest nad võib-olla enne unistasid, aga mida nad enne teha ei saanud, sest selle spetsiifilise asja jaoks kohalikul omavalitsusel ei pruukinud vahendeid olla.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Mul on täpsustav küsimus, mis tuleneb teie ühest vastusest, puudutab sõudekeskusi. Kas ma sain õieti aru, et Kultuuriministeeriumi või siis riigi esimene prioriteet nende keskuste väljaarendamisel on Pärnu, mis asub jõe peal, mis on, noh, oma spetsiifikaga, mitte Aidu? Kuigi minu teada on Aidu osas langetanud otsuse EAS raha eraldamiseks ja Eesti Olümpiakomitee ka.

Et kas me teeme paralleelselt kahte, on see jõukohane või kuidas see prioriteetide järjekord nüüd on? Täpsustav küsimus. Aitäh!

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa, tänan! Aidu on eelkõige veespordikeskus laiemas tähenduses, et see ei ole spetsiifiliselt sõudmisele suunatud asi. Seal väga suur osa on tegelikult ikkagi mõeldud turismi arendamiseks. Aga selle kõrval on ka võimalik tekitada suurepärane võimalus rahvusvaheliste võistluste läbiviimiseks, mis tahab natukene aega ja raha ja vaeva saada. Koostöös sõudeliiduga, tulenevalt sellest, et kõige rohkem harrastajaid on Pärnus ja seal on ka kõige pikemad traditsioonid, siis esimene valik oli investeerida muud riigieelarve raha, mis käis läbi Kultuuriministeeriumi investeeringute, Rääma sõudespordikeskusesse, et rajada sinna muu hulgas sisebassein, ehk see, et meie sõudjad saavad aasta ringi veetunnetust hoida. Eesti kliimas teadupärast jätkuvalt läheb vahest väljas jäässe ja millalgi tekib sügisel paratamatult see hetk, kus enam vee peale ei saa, ja siis tuleb oodata, kuni jää ära läheb. Selle jaoks, et meil oleks vähemalt üks koht ja mis saab olema regioonis tegelikult unikaalne, selle jaoks et tipud saaksid hoida veetunnetust aasta ringi, selle jaoks ehitatakse välja Rääma sõudebaas. Ta on eelkõige treeningkeskus. Kui me räägime nüüd võistluskeskusest, siis sellele pretendeerivad nii Aidu kui tegelikult ju ka Viljandi, aga seal on looduslikud küsimused, et kas jõutakse kunagi kokkuleppele või ei jõuta, on ju.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, kultuuriminister Indrek Saar! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi selle aruande kohta ei ole. Avan läbirääkimised. Jüri Jaanson Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

Jüri Jaanson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ühiskonnas hindame sporti eelkõige meie sportlaste rahvusvaheliste saavutuste järgi. Viimasel kahel aastal on olümpiaalade tiitlivõistlustel edukad olnud eelkõige meie vehklejad, maadlejad ja sõudjad. Taliolümpial tõi Saskia Alusalu kiiruisutamise ühissõidus 4. koha ja oleme rõõmustada saanud ka Oti ja Martini rallisõitude, tennistide, triatlonistide, võrkpallurite jt üle. Vigursuusutamises teeb imesid Kelly Sildaru ja ka noorte suvistel olümpiamängudel saime esimese medali.

Pole justkui paha, aga pretsedenditult ei saanud me käesoleval olümpiaalade ülemaailmselt tiitlivõistlustelt ühtegi medalit ja mullusest peaaegu poole vähem saime medaleid ka mitteilümpiaalade tiitlivõistlustelt. Me oleme mitu aastat selle piiri lähedal kõõlunud ja nüüd kukkusime teisele poole. Vaatamata sellele, et veel 2017. aastal saime olümpiaalade MM-idelt viis medalit, neist kaks võistkondlikku. See paneb mõtlema, et midagi on pildil siiski puudu või isegi valesti. Teame, et süsteem saab tugev olla siis, kui ta on ressursidega piisavalt varustatud, kui ahela lülides ei ole nõrka kohta, vastasel juhul oleks vist õigem projektipõhine lähenemine. Mõtleme, kui palju või vähe on meie spordisüsteemi mõju tegelikult Kelly Sildaru imelistes hüpetes või Saskia kiiruisutamise olümpiatulemusel või ka noorte olümpiamedalis, mis tuli eelmise sajandi viiekümnendatest pärit treeningtingimustes, n-ö roostes rauast.

Reformierakond tunnustab seda tööd ja edusamme, mida valitsus on teinud spordi ja liikumisharrastuse rahastamisel ja alustalade tugevdamisel. Tunnustab sportlaste sotsiaalsete tagatiste, treenerite töötasude tõstmise, spordikohtunike toetuse kehtestamise, töötajate tervise tugevdamise ja muude spordi ja liikumisharrastuse arengule suunatud meetmete rakendamise eest. Ent see pole piisav olnud.

Sport algab liikumisest ja noorte laiapäoline liikumishuvi on see pinnas, mis toidab meie rahva elujõudu, tema tervist ja millest võrsuvad ka meie sporditipud. Viimastes liikumisuuringutest teame, et Eesti õpilased liiguvad värskes õhus keskmiselt vaid 4 tundi nädalas. Seda on tervise tugevdamise seisukohalt soovituslikult tunduvalt vähem ja pole ka tippspordi juurdekasvule soodne. Kooliõpilaste ja noorte liikumisharrastusega tegelevad tublilt mitmed ühiskondlikud organisatsioonid nagu Eesti Koolispordi Liit, spordiklubid, rahvaspordiürituste korraldajad, erinevad liikumisgrupid, aga ka Eesti

Olümpiakomitee. Sellele vaatamata näeme uuringute tulemusel, et kuni 19-aastaste inimeste piisava liikumisharrastuse tase püsib juba aastaid siin Eesti uuringute metoodika järgi võetuna 45%–46% peal, Eurobaromeetri järgi isegi 35% peal ja on eelmiste aastatega võrreldes langenud. See on madalseis, mida spordipoliitika arengukava 2030 rakendamine pole suutnud vältida, vaatamata sellele, et avalikku raha on spordile juurde tulnud aastaga üle miljoni euro ja kohalike omavalitsuste kulutused spordile on mullusega võrreldes 6% suurenenud.

Reformierakond leiab, et riik peab selgelt sõnastama oma vastutuse ulatuse ja selgelt väljendama, milline osa spordi alustaladest peaks parema kogutulemuse huvides olema riigi kanda. Noorte liikumisõpetus ja -harrastus peab saama ja olema riigi prioriteediks. Reformierakond leiab, et noortesse liikumishuvi süstimine ja liikumisõpetus peab olema meie haridussüsteemi osa koostöös huviharidusega. Kooli kehalise kasvatuses tunnid tuleb integreerida spordialade treeningutega, kehalise kasvatuses õpetajaid kaasata treeneritena spordiklubides. Noortele tuleb liikumine huvitavaks teha. Noorte kaasamine liikumisse peab saama osaks ministeeriumide koostöös tekkivast sünergiast. Koolid vajavad toetamist ja nõustamist. Liikuma tuleb saada iga õpilane ja miks mitte ka õpetaja. Riik peab pühendama tähelepanu ka erivajadustega inimeste spordisüsteemi korrastamisele ja nende ligipääsule liikumisvõimalustele. Parasport on rahvusvaheliselt muutunud aina professionaalsemaks ja puudega inimestel peab olema valikuvõimalus tipptasemel kaasa lüüa. Reformierakond peab oluliseks riigipoolset, kogu Eestit süsteemselt katva kaasaegse sporditaristu ja ka maakondlike spordiobjektide jätkuvat väljaarendamist. Eesmärgiks peab saama kodulähedane sportimisvõimalus. Väärtustame treeneriametit ja peame oluliseks, et igale noorele oleks kättesaadav spordimeditsiin ja selge dopingu olemus ja selle kahjulikkus. On oluline ja rõhutame, et valitsus jätkaks "Spordipoliitika põhialuste 2030" eesmärkide elluviimist vähemalt seni, kuni pole uut ja paremat plaani. Iga-aastane aruanne siin on andnud võimaluse meil sporditeemat lahti arutada, pulkadeks võtta ja see on väga teretulnud. Tähtis on täiendada riikliku rahastamismudeli aluspõhimõtteid ja sealhulgas ka sporditegevuse toetusvõimalustega riigiettevõtete poolt. Eesmärgiks peab olema, et noored saaks liikuma ja saavutusspordile jätkuvalt tipptulemusteks ja tippsooritusteks piisavalt vahendeid. Ka rahvusvaheliste tiitli- ja tippvõistluste Eestisse toomist tuleb igati toetada. Ja siinkohal soovin muidugi tunnustada ministrit, tunnustada kõiki spordiga otsesel või kaudsel viisil seotud olevaid inimesi, kes annavad panuse liikumisharrastuse edendamisele ühiskonnas ja ka saavutusspordi edusse. Täna kuulamast!

Esimees Eiki Nestor

Sõna on soovinud Monika Haukanõmm. Austatud Riigikogu! Volitused esineda läbirääkimistel on Monika Haukanõmmele andnud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun!

Monika Haukanõmm

Austatud Riigikogu esimees! Kultuuriminister! Head kolleegid! Alustaksin kahe väikese ekskursiga ajalukku, mis sobivad tänasesse päeva. Esimene. Igale eestimaalasele on tuttav Georg Lurichi nimi, kes on üks tähelepanuväärsemaid ja kangemaid Eesti maadlejaid, kes oma spordisaavutuste kõrvalt mõtestas ja analüüsis sporti laiemalt, täpselt ning tänasessegi sobivalt. Ta on öelnud nii: "Minule näib aga, et see iga hästi kasvanud inimese kohus on selle eest hoolt kanda, et ta jõuetuks, nõrgaks ja tahtmisejõuta ei jääks, et ta keha vaimukohane oleks. Arvatakse nimelt, et kui inimene looduse krooniks on määratud, et siis tal sellepärast õigus on lõdvalt elada. Sellegipärast ei või keegi salata, et kõige suurem maapärane varandus tervis on. See on nii üleüldiselt arusaadav asjalugu, et me seda lähemalt seletada ei pruugi." Nõnda ütles Georg Lurich juba 1903. aastal ja meie püüame sporti mõtestada täna siin sada aastat hiljem.

Teine ekskurss viib mind loogiliselt paraolümpiakomitee presidendina paraspordi juurde. Kaks päeva tagasi ehk 3. detsembril tähistasime ÜRO puuetega inimeste päeva. Puuetega inimeste jaoks on spordist saamas samasugune normaalsus nagu tavainimestele, kuigi nad vajavad oma erivajadusest tulenevalt eritingimusi, erispordivahendeid ning kohandusi, samuti treenerid eriteadmisi. Kui esimesed kaasaegsed olümpiamängud said alguse 1896. aastal Ateenas, siis paraolümpia alguseks

loetakse aastat 1948, kui peale teise maailmasõja lõppu korraldati Inglismaal esimesed sõjaveteranide mängud. Ja 1960. aastal toimusid Roomas olümpiamängude järgselt esimesed paraolümpiamängud ehk tegelikult 64 aastat hiljem. Seega saame me öelda, et käesolev aasta on paraspordi osas märgiline ja suhtumist muutev. Parasport ja paraolümpia liiguvad oma loogilist rada, lähemale tavaspordile, ka Eestis. See saab osaks ühtsest spordist. Seega, sport on imeline ja sobib kõigile.

Nii mõnigi kord esitatakse küsimusi, kas ja miks me nii palju räägime spordist. Kas sporti on üldse vaja? Muidugi on vaja. Ja veel rohkem on vaja rääkida nii spordist laiemalt, tippspordist kui liikumisharrastusest, sest sellega me muudame maailma. Kellele sport, küsitakse minult. Kas seda on vaja inimesele, sportlasele, riigile? Seda on meile kõigile vaja, seda on vaja ka riigile. Sport loob emotsiooni, positiivset tunnet ja heaolu nii tegijatele kui vaatajatele, loob eeskujusid ja innustab läbi oma suurkujude. Isegi kui mõne inimese jaoks piirdub sport ainult sõnaga, siis oma tippude tulemustele elame me kõik kaasa, ka kõige spordikaugemad inimesed. Kui Gerd Kanter tuli olümpiamedalile, Ott Tänak kihutas maailmameistri tiitli nimel või Kelly Sildaru tegi hirmuäratavaid trikke, siis põdesime kõik üheaegselt hullust, spordihullust, ning tundsimme uhkust iga keharakuga. Kuid sport ei ole ainult tippsport, see on õhtune jooksurada või suusaring või jõusaal. See on midagi, mida me teeme ainult endale, mitte kellelegi teisele. Sellega oleme eeskujuks oma lastele, kujundame nendes tervislikke eluviise, et liikumis- ja sportimistahe kaduma ei läheks. Või koolisport, sest just koolist võib laps leida oma kire mõne spordiala vastu terveks eluks. Just sealt saavad alguse meie uued sangarid.

Novembris, spordikongressil ütles president Kaljulaid ja tegelikult pani meile kõigile südamele, et lukus spordiväljakud lapsi liikuma ei pane. Kui tahame, et lapsed rohkem liiguks, et täiskasvanud tegeleks spordiga ja eakad ei istuks kodus voodiveerel, on vaja avada spordisaalid ja väljakud, nende ukсед kõigile huvilistele.

Palun lisaaega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

Monika Haukanõmm

Sõnum selge: ukсед on lahti, mitte suletud lõhkumishirmus tabalukkudega. Et suusa- ja spordirajad ja palliplatsid oleksid valgustatud, mitte kottpimedad. Pole ju palju tahetud. Ja siis saame rääkida natuke vähem mureliku tooniga aina süvenevast nutisõltuvusest või tugitoolispordist.

Kuid jätkame sport 2030-ga. Esmalt tahan rõhutada üldist positiivset fooni, kus iga aastaga lisandub positiivseid ja sporti toetavaid laiapõhjalisi tegevusi. Selgelt olukorra kaardistamine ja pikemate orientiiride seadmine spordis on loomulik, lausa vajalik, sest keskkond meie ümber muutub. Arvutid seovad meid üha enam tooli ja kirjutuslauaga, telefonid naelutavad liikumatusse asendisse tundideks ning vananev ühiskond esitab oma väljakutseid. Mitte et see kõik väga halb oleks, vaid on vaja olla tähelepanelikud ja teadlikult suunata, motiveerida inimesi kõigis vanustes liikuma, kas või natuke. Samas ei saa sport 2030-le ette heita ka ambitsioonide vähesust. Kõneldes tervise üheks aluseks olevast liikumisharrastusest, sätestatakse ka selles püüdis viia Eesti liikumisharrastus Põhjamaade tasemele, sest ei rahulda meid ju see 35%- või 40%-line liikuvus rahvastikust, tahaks ju jõuda Põhjamaade 70%-ni. Kuid õnneks spordipisik levib siiski tasahilju ka eestimaalastesse ning iga aastaga võtab rohkem inimesi osa spordiüritustest. Kuid loomulikult peab olema ka eesmärk, et Eesti oleks rahvusvahelisel tasemel väärikalt esindatud. Samal nimetatud spordikongressil käidi välja mõte sarnaselt Põhjamaadega luua Team Estonia programm, kuhu kuuluvad ka meie tipud, ning see on igati meeltemööda ja ausalt öeldes tahaks, et see juba kiiremini hakkaks, et me ei oleks olukorras, kus meil enam olümpiavõitjaid ei ole.

Kuid üks tähelepanek, loodetavasti liidetakse tulevikus Team Estonia programmi ka paraspordi tipud, kes praegu on välja jäänud, kuid ei peaks, sest sport on sport ning meie parasportlased võistleavad samuti nagu kõik oma maailmatippudega. Parasport pole ammu enam nn teisejärguline

nurgategevus, vaid professionaalne ja tulemusele suunatud igapäevane süsteemne tegevus. Kuid anname atraa seada. Kuid see ei vähenda meie rõõmu, et järgmisest aastast liigub parasporti oluliselt rohkem raha ning koordineerimine läheb üle Sotsiaalministeeriumist Kultuuriministeeriumile. See annab oluliselt paremad võimalused rahastada tippporti ja pöörata tähelepanu liikumisharrastusele. Nii nagu ma alustasin, soovin ma ka lõpetada meie legendaarset jõukangelast Lurichit tsiteerides, kui ta pöördus eestimaalaste poole 1910. aastal ning mis minu meelest sobib tänasesse arutellusse imekenasti. "Pidage tervisest lugu, siis ei pruugi meil nii palju haigemajasid, vaestemajasid, vangimajasid, ka kõrtsisid ning selle sarnaseid asutusi rahva kulul ülal pidada." Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Dmitri Dmitrijev Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega. Palun!

Dmitri Dmitrijev

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel tahaks tunnustada kõiki, kes on panustanud spordivaldkonda. Kui me vaatame Eesti inimeste liikumisharjumusi iseloomustavaid üldisi näitajaid, siis viimaste aastate statistika paraneb. Meie spordiklubide ja spordiorganisatsioonide arv on aasta-aastalt kasvamas, nagu ka liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste hulk. Üha enam rajatakse üle kogu Eesti uusi spordirajatisi ning kaasajastatakse vanemaid. Siia maani Eesti spordi kõige suuremad rahastajad ja toetajad on kohalikud omavalitsused, kuigi sporditaristu kaasajastamine vajab kindlasti ka suuremat riigipoolset toetust. Kordan ka mõnda positiivset arengut, millest minister rääkis siin oma ülevaates. Möödunud aasta septembris rakendus noorte huvihariduse ja huvitegevuse riigipoolne täiendav toetussüsteem, mis väikestes kohtades andis noorte spordielule hoogu juurde. Näiteks Lüganuse vallas said noored võimaluse harrastada tasuta mäesuusatamist Kiviõli seiklusturismikeskuses ning kohalik jalgpalliklubi avas erivajadustega lastele trennirühma. Sportlikele eluviisidele aitab kindlasti kaasa töötajate sportimiskulude hüvitamise soodustamine. Tänavu jaanuarist ei käsitleta töötajate sportimiskulude hüvitamist enam erisoodustusena kuni 400 euro ulatuses töötaja kohta aastas. Tänavu aprillis Vabariigi Valitsus otsustas eraldada 8 miljonit eurot järgmiseks neljaks aastaks koondise tasemel sportlaste ja võistkondade toetamiseks, ettevalmistamisel ja osalemisel tiitlivõistlustel.

Kõik tehtud muudatused näitavad selgesti, et tänane valitsusliit hoolib rahvatervisest ja soodustab kõigiti liikumisharjumuste laialdasemat levikut. See on heaks vundamendiks ka sporditippude sirgumisele. Ja kui vaadata Eesti aasta sportlaste valimisel eesseisvat nimekirja ja meie sportlaste tulemusi, siis me näeme, et oli tegelikult võimas aasta. Magnus Kirt, Ott Tänak, Katrina Lehis, Gerd Kanter ja kõik teised pakkusid meile suuri emotsioone kogu aasta vältel. Ma soovingi meie sportlasi kiita.

Paraku peame tunnustama, et Tallinna Ülikooli terviseteadlaste värske uuringu kohaselt on üldise rahva liikumisharjumuste kasvu kõrval saanud tõsiseks mureks just laste vähene liikuvus. Ka Tervise Arengu Instituudi andmed viitavad noorte ülekaalulisuse ja rasvumisega seotud probleemidele. Eilsete uudiste järgi meil vangid vanglas liiguvad päevas värskes õhus rohkem kui õpilased. Eestis liigub igapäevaselt piisavalt ainult üks kuuendik lastest. Keskkooli minnes langeb nii poiste kui tüdrukute kehaline aktiivsus väljaspool kooli. Ja põhjusena näevad pedagoogid liigset nutivahendi- ja ekraanikasutust kui ka mõnedes kohtades spordialade valikute vähesust.

Siinkohal sooviksin eraldi rääkida jalgpallist, mille toetusrühma esimees ma siin Riigikogus olen. Ja ma sooviks tegelikult tunnustada jalgpalliliidu presidenti Aivar Pohlakut, kelle idealism ja spordimehe visadus on Eesti jalgpalli kõvasti arendanud. Nüüd oleks vaja astuda koostöös aga järgmine samm. Ja kui kõrvale panna sedasama Islandi mudelit, millest on rääkinud ka minister, ja Islandit, kus on neli korda vähem rahvast, siis näiteks 16. aasta seisuga oli Islandil ühtekokku 700 statsionaarset täismõõtmes jalgpalli sisehalli, Eestis oli üks. Lisaks oli küll 3 suuremamõõtmelist kupliga sisehalli, aga kõik asusid Tallinnas. Islandis oli 12 väiksemat sisehalli, Eestis oli ainult 2. Kui me räägime 17. aasta registreeritud jalgpallurite arvudest, siis Islandil oli neid 26 500. Eestis oli see number spordiregistri andmetel 21 500. Lähtuvalt sellest Keskerakonna liikmed on välja käinud idee, mille

kohaselt tuleks üle Eesti jalgpallihallid, mida on kerge püstitada ning mis ei maksa liialt palju, kuid arendaksid meie jalgpallitaristut hüppeliselt. Ja kõigis maakondades see tegelikult jalgpalli sisehallide rajamine läheks maksma Eesti riigile alla 20 miljoni euro. Me oleme oma põhjanaabreid erinevatel spordialadel korduvalt võitnud, kuid nüüd tahaks loota, et aastaks 2030 oleme kogu rahvana Põhjamaade tasemele jõudnud, nii nagu ka näeb ette meie spordivaldkonda puudutav strateegia. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Palun! Minister kasutab oma õigust lõpusõnavõtuks.

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud Riigikogu liikmed, ma väga tänan teid selle diskussiooni eest läbi nende aastate, mis mul on olnud võimalus Riigikogu ees erinevate sporditeemadega, eriti aga siis regulaarselt selle spordipoliitika põhialuste aruandega käia. Need kõik on tegelikult mõjutanud seda, mida me Kultuuriministeeriumis ja oma koostööpartneritega olümpiakomitees ja alaliitudes oleme ka pärast teinud. Eriti ma tahan tänada Monika Haukanõmme, Jüri Jaansonit ja kõiki neid, kes on juhtinud tähelepanu sellele, et me peaksime inimesi kohtlema võrdselt, kui me räägime spordist, ja toonud alati sisse ka erivajadustega inimese mõõtme. Ma arvan, et see on üks neid põhjuseid, miks me täna saame tõdeda, et järgmiste aastate perspektiiv, mis puudutab parasporti, on oluliselt optimistlikum, kui ta võib-olla varem oli.

Medalid, need kõige säravamad, mille poole tuleb kindlasti püüelda ja mida ma ka oma ettekandes toonitasin, rääkides Team Estoniast. Me tahame, et meil tuleks jätkuvalt olümpiavõitjaid, et meile tuleks olümpiamedaleid, mida meil nüüd viimasel paaril korral ei ole õnnestunud saada. Teisalt, liiga pessimistlik ei maksaks ka olla. Ma arvan, et kui me nüüd fokuseeritult ja täpselt panustame ja läbi selle Team Estonia võtame selle võimaluse, et me saame teha ka valikuid, et me saame fokuseerida, siis selleni jõudmine ei ole nii keeruline ja võimatu. Sest kui me vaatame üldiselt Eesti tiitlivõistlustelt koju toodud medaleid, siis saan ma teid kõiki õnnitleda. Me oleme ju sel aastal, kuigi see aasta ei ole veel läbi, purustanud taas rekordi. Kui eelmisel aastal oli ka juba rekordaasta, toodi Eestisse 164 medalit rahvusvahelistelt tiitlivõistlustelt, siis sel aastal on neid koju toodud juba 178. Kusjuures olümpiadistsipliinidelt on sel aastal koju toodud juba 39 medalit, need ei ole olümpiamängudelt, olümpiadistsipliinidelt ja nendelt aladelt. Võrdluseks, 90-ndate alguses tuli aastas üldse Eestisse 10–20 medalit rahvusvahelistelt tiitlivõistlustelt. Selles mõttes meie see võimalik järelkasv ja baas on lai ja tugev, aga loomulikult me peame tegema siit kvalitatiivse sammu edasi.

Aga veel kord: aitäh teile väga konstruktiivse arutelu eest! Võtkem siis aega ka ise liikumise ja spordiga tegelda ja hoolimata tänasest ilmast, kui võimalik, minge jala koju!

Aseesimees Enn Eesmaa

Lõpetan arutelu sporditeemadel. Nagu teada, arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta.